

Autor: mgr s. Barbara Migacz ISSM
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
Wydział Nauk Humanistycznych
Instytut Historii
Promotor: dr hab. Jacek Gołębiowski, prof. KUL

Przedmiotem niniejszej rozprawy doktorskiej jest przedstawienie dziejów Ruchu Szensztackiego w Polsce na przestrzeni siedemdziesięciu lat, obejmujących okres 1946-2016. Praca ukazuje syntezę jego historii, dwadzieścia rozwijających się wspólnot duchownych i świeckich oraz formy podejmowanej przez nie działalności. W dysertacji zastosowano metodę analityczną, dzięki której zbadano bogaty materiał źródłowy. Dokumentacja pochodzi z czterdziestu trzech archiwów: państwowych, wspólnot Ruchu i prywatnych, mieszczących się na terenie Polski, Niemiec, Białorusi i Rosji. Główną podstawę źródłową stanowią kroniki, wspomnienia, wywiady i ankiety.

Podjęte zagadnienie nie zostało dotychczas opracowane. Siedemdziesięcioletnie istnienie Ruchu Szensztackiego w Polsce zrodziło potrzebę odkrycia i ocalenia od zapomnienia początków jego istnienia. Dodatkową motywacją podjęcia przedmiotu badań była niska ilość dokumentów z lat powojennych, z okresu reżimu komunistycznego. Temat pracy wykracza poza podaną cezurę czasową. Opisuje korzenie Ruchu w okresie międzywojennym na ziemiach ówczesnie należących do krajów Europy Zachodniej, obecnie leżących w granicach Polski. Przedstawia także zasięg oddziaływania apostolskiego na teren Europy Wschodniej, w okresie po upadku Związku Radzieckiego.

Rozprawa składa się z sześciu rozdziałów. Rozdział I – *Międzynarodowe Dzieło Szensztackie*, podaje genezę Ruchu Szensztackiego, powstałego 18 października w 1914 r. w Vallendar, w Niemczech. Przedstawia postać założyciela ks. Józefa Kentenicha SAC (1885-1968) oraz jego charyzmat przejęty przez powstałe Dzieło. Opisuje także poszczególne wspólnoty, gromadzące ludzi wszystkich stanów: kapłanów, osób konsekrowanych i świeckich, motywy ich powstania, strukturę podzieloną na instytuty, związki i ligę. Ukazuje zasięg terytorialny międzynarodowej społeczności wraz z ilością członków w danych krajach świata.

Rozdział II – *Geneza Ruchu Szensztackiego przed II wojną światową na Śląsku, w Prusach Wschodnich i Gdańsku*, opisuje zapoczątkowanie Ruchu w latach trzydziestych XX w. na ziemiach należących ówczesnie do Niemiec i Prus, obecnie znajdujących się w

granicach Polski. Jego korzenie sięgają terenów Dolnego i Górnego Śląska, Prus Wschodnich oraz Wolnego Miasta Gdańska. W niniejszym rozdziale dysertacji zostały wyszczególnione miejscowości, do których dotarła duchowość szensztacka, jej rozwój i losy. Dzieje wpisują się złożoną sytuację przenikających się na wspomnianych terenach różnych narodowości: polskiej, niemieckiej i czeskiej.

Rozdział III – *Idea przeszczepienia Ruchu Apostolskiego na ziemie polskie*, traktuje o staraniach założyciela o zainicjowanie Ruchu w Polsce. Ukazuje jego myśl o przeszczepieniu duchowości do kraju o głębokich korzeniach kultu maryjnego. Ta część pracy opisuje konkretne działania założyciela i przygotowywanie swoich współpracowników do pracy na rzecz misji. Przedstawia poszczególne postacie z różnych wspólnot i ich drogę apostolską w Ruchu Szensztackim, na tle lat trzydziestych XX w., II wojny światowej i pierwszych lat powojennych. Opisuje pierwsze kroki Sióstr Szensztackich po przyjeździe do Polski. Dokumentuje początki apostołatu w nowej rzeczywistości powojennej Polski.

Rozdział IV – *Ruch Szensztacki w Polsce do 1980 r.*, naświetla tworzenie się Ruchu Szensztackiego w Polsce w dobie reżimu komunistycznego. Charakteryzuje trzy pierwsze wspólnoty sióstr, pań szensztackich i ojców oraz ich funkcjonowanie pod zasięgiem inwigilacji władz państwowych. Na podstawie dokumentów z Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej opisuje bolesne wydarzenia rozbiórki pierwszego w Polsce sanktuarium Matki Bożej Trzykróć Przedziwnej, obawy ustroju politycznego przed religijną i moralną działalnością Ruchu w Ojczyźnie.

Rozdział V – *Rozwój Ruchu Szensztackiego w okresie 1981-2016*, obejmuje złoty okres w dziejach polskiego Ruchu. Opisuje jego dynamiczny rozwój. Przedstawia siedemnaście kolejnych ugrupowań Dzieła zaistniałych od lat osiemdziesiątych XX w. Dokumentuje ich genezę, historię, wzrost personalny i terytorialny. Druga część niniejszego rozdziału zarysowuje wszystkie powstałe w Polsce sanktuaria i centra szensztackie, związane z kultem Matki Bożej Trzykróć Przedziwnej. Prezentuje najnowsze dzieje, ogólnopolskie spotkania wszystkich członków, pierwszy Kongres Ruchu podsumowujący wieloletnią działalność w Polsce. Rozdział kończy opis krajowych obchodów jubileuszu stulecia istnienia Międzynarodowego Dzieła Szensztackiego, świętowanego w 2014 r.

Rozdział VI - *Emanacja polskiego Ruchu Szensztackiego na Wschodzie i Zachodzie Europy*, obrazuje działalność apostolską członków wspólnot Ruchu Szensztackiego z Polski, prowadzoną poza granicami. Dotyczy działalności polskich wspólnot, które zaszczerpiły duchowość szensztacką za wschodnią i zachodnią granicą Ojczyzny. Obejmuje ona tereny krajów Europy Wschodniej – Rosję i Białoruś, w okresie lat 1990-2016. Na tle wydarzeń

politycznych, opisuje pracę na rzecz moralnej i duchowej odnowy człowieka doświadczonego skutkami reżimu ateistycznego. W tym rozdziale przedstawiona jest także działalność członków Ruchu na Zachodzie Europy, którzy duchową troską otoczyli rodaków, którym z różnych przyczyn przyszło opuścić Ojczyznę. Z pielgrzymującym sanktuarium MTA dotarli oni do Polaków w Szwajcarii i Niemczech.

Niniejsza rozprawa doktorska ukazuje strukturę Dzieła w Polsce, tworzoną na przestrzeni siedmiu dziesięcioleci i przełomu tysiącleci. Przedstawia wspólnoty zorganizowane w konkretne formy życia, lecz kładące nacisk na rozwój osobowy jednostki. Daje obraz jedności członków Ruchu Szensztackiego w Polsce, których dzielą stany i droga powołania, lecz łączy wiara, wierność charyzmatowi założyciela, duchowość oparta na przymierzu z Maryją i wspólny cel. Dzięki ich realizacji Ruch Szensztacki w Polsce tworzy jedną rodzinę i trwa mimo zmieniających się systemów.

Praca ukazuje również religijny aspekt prowadzenia Ruchu Szensztackiego przez Bożą Opatrzność, która stale powołuje nowych członków. Odsłania troskliwość Boga, który przeprowadza swój plan. Na tle wydarzeń historycznych i udokumentowanych faktów przedstawia Ruch Szensztacki, jako wspólnotę Kościoła Katolickiego, dostrzegającą wyzwania i potrzeby współczesnego sobie czasu.